



บทที่ 2

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะใหม่ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

ด้วยแนวคิดที่ว่า "การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เมื่อชีวิตต้องเปลี่ยนแปลงดังนั้น การศึกษาต้องเปลี่ยนไปด้วย หลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เมื่อการศึกษาต้องเปลี่ยนไป หลักสูตรก็ต้องเปลี่ยนไปด้วย"¹ จึงมีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญทางการศึกษาในปี พ.ศ. 2521 เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบชั้นเรียนและหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตของคนไทยที่เปลี่ยนไป หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงถูกสร้างขึ้นและประกาศใช้ในปี 2521 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะใหม่แตกต่างจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 ฉบับเดิมหลายประการโดยเฉพาะ มีการกำหนดหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง การจัดกระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผลให้มีลักษณะที่ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติตามได้ในการสอนจริง และนักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประมวลลักษณะใหม่ของหลักสูตรประถมศึกษา ใหม่ไว้ดังนี้²

ก. แนวคิดที่แตกต่างจากหลักสูตรเดิม ลักษณะที่แตกต่างจากหลักสูตรฉบับพุทธศักราช 2503 มีดังนี้

1. การเรียนรู้ข้อเท็จจริงจะไม่สิ้นสุดในตัวเอง แต่การเรียนรู้จะเป็นเครื่องมือสำหรับเรียนรู้ต่อไปและแก้ปัญหาต่าง ๆ

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, หลักสูตรใหม่ : เอกสารแนะนำหลักสูตรประถมศึกษา 2521 (กรุงเทพมหานคร : เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรสศึกษาการพิมพ์, 2520), หน้า 4.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 17 - 22 .

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักในความสัมพันธ์ของสังคม เห็นปัญหาสังคมเป็นปัญหา
ร่วมกันและต้องช่วยกันแก้ไข

3. จุดหมายการเรียนรู้ที่ชีวิตปัจจุบันและอนาคต การเรียนการสอนจึงเน้นในทาง
ปฏิบัติให้ทำได้และเกิดความชำนาญ

4. จัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้ เรียนรู้อย่างสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร

5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

6. ครูมีบทบาทเป็นผู้ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองยิ่งกว่าการเป็นผู้ให้
ความรู้โดยตรง จึงต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหลายลักษณะแทนการบอกหรืออธิบาย
อย่างเดียว

7. การจัดกิจกรรมการเรียนและประสบการณ์ในโรงเรียนจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหา
และจุดประสงค์ของการเรียน

8. คู่มือครู และแผนการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับครูมากกว่าแบบเรียน

9. ส่งเสริมให้โรงเรียนดัดแปลงเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจน
กำหนดวัน เวลาเรียนและคาบการเรียนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

10. ครูผู้สอนจะเป็นผู้วัดผลการเรียน และกระทำเป็นประจำเมื่อเรียนจบแต่ละตอน
หรือเมื่อพบข้อบกพร่อง และนำผลการวัดและประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนในขั้นต่อไป

11. อัตราเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ในแต่ละระดับชั้นไม่เท่ากัน เช่น
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 จะมีเวลาเรียนของกลุ่มทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ (คณิตศาสตร์ ภาษาไทย)
มากกว่ากลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ เป็นต้น

ข. โครงสร้างมุ่งที่ผลของการเรียน หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีได้
สอนเป็นรายวิชาต่าง ๆ เหมือนดังในหลักสูตรเดิม แต่นำเอากลุ่มวิชาต่าง ๆ มารวมกันเป็น
"กลุ่มประสบการณ์" แล้วตั้งชื่อกลุ่มเหล่านั้นตามคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ได้แก่
กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

ก. หลักสูตรเดิม วิชาใช้สอนไม่ได้ ในการจัดการเรียนการสอน นอกจากจะมีหลักสูตรสำหรับครูผู้สอนยึดเป็นแม่บทแล้ว ยังมีเอกสารประกอบในการสอนด้วย เพื่อช่วยให้ครูสอนได้ เอกสารและวัสดุตั้งกล่าวได้แก่ คู่มือครูว่าด้วยการใช้หลักสูตร คู่มือการสอน กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ แผนการสอน สื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ หนังสือเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม แบบฝึกหัด บัตรงาน และเอกสารประเมินผลและวัดผลการเรียน

ง. การเปลี่ยนแปลงเรียน เนื่องจากหลักสูตรใหม่ไม่เน้นในการใช้แบบเรียน แต่กรมวิชาการได้เขียนหนังสือภาษาไทยขึ้นใหม่เป็นแบบเรียนและหนังสือเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกอ่านออกเสียง ผสมคำ แจกลูก เพื่อฝึกทักษะในด้านภาษาจนชำนาญและนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ต่อไป ท่านเองเดียวกันก็แต่งหนังสือคณิตศาสตร์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทางคณิตศาสตร์ตามแนวสอนใหม่ อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรใหม่จะมีการใช้แผนภาพและหนังสืออ่านเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนในส่วนที่เป็นมุมหนังสือหรือห้องสมุดของโรงเรียนโดยไม่มีการบังคับซื้อ และหลักสูตรมุ่งสอนภาคปฏิบัติ การบอกเล่าหรือจดจำจากตำราอย่างเดียวไม่เพียงพอต้องเรียนรู้โดยวิธีอื่น ๆ ด้วย และจะส่งเสริมให้ท้องถิ่นและเอกชนเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสอ่านหนังสือที่มีสาระเกี่ยวกับชีวิตจริงในท้องถิ่นของตน ทั้งนี้ยกเว้นในเรื่องเกี่ยวกับเอกลักษณ์หรือความมั่นคงของชาติ

จ. หลักสูตรใหม่ เน้นการสอนคน ก่อนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการเรียนการสอนเดิม เป็นรูปแบบการเรียนหนังสือและการสอนหนังสือ ผู้เรียนมีหน้าที่เรียนสาระต่าง ๆ ในหนังสือ แต่ปรากฏว่าเมื่อจบการศึกษานักเรียนต้องเผชิญโลกภายนอก ซึ่งมีสภาพต่างจากที่เรียนรู้จากหนังสือ หลักสูตรใหม่จึงมุ่งสอนคน หนังสือเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการศึกษา การสอนจะใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้

ไพฑูริย์ จันทยศ ได้กล่าวถึงแนวปรัชญาที่มาของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ว่า ยึดแนวความคิดฝึกคุณสมบัติของคนมากกว่ายึดเนื้อหาความรู้ในตำรา เพราะเชื่อว่าสมรรถภาพของคนมิได้ขึ้นกับความรู้มากมายน้อย แต่ขึ้นกับความคิดและการมีวินัยในการทำงาน

มากกว่า และถือว่าวิธีการสอนมีความสำคัญมากกว่าความรู้ วิธีการสอนต้องเป็นวิธีการสอนที่ก่อให้เกิดความขยัน และสติปัญญาความคิด วิชาความรู้จะเป็นเพียงเครื่องมือฝึกความขยันและสติปัญญาความคิด การวัดผลจะวัดพฤติกรรมและครูผู้สอนจะใช้วิธีการวัดผลต่าง ๆ ได้ทั้งวิธีการสังเกตพฤติกรรม วัดคุณภาพผลงานที่มอบหมายให้ทำ หรือวัดจากการทำข้อสอบเป็นกลุ่ม เพื่อประเมินเป็นพฤติกรรมสังคมประชาธิปไตย¹

หลักสูตรใหม่เน้นหนักเพื่อให้ทุกคนสามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี มุ่งหวังให้เด็กได้เรียนรู้ ได้คิดเป็น ทำเป็น ค้นคว้า และแก้ปัญหาได้ กิจกรรมจึงเป็นหัวใจของการเล่าเรียน หลักสูตรและวิธีสอนแผนใหม่มีวิธีการอันกว้างขวาง ส่งเสริมให้เด็กเรียนแบบวิทยาศาสตร์ รู้จักค้นคว้าหาเหตุผล และเสาะหาแหล่งความรู้ต่าง ๆ นอกโรงเรียน ครูจะยึดเอาสังคมนอกโรงเรียนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ของเด็ก จะไม่จำกัดการเรียนรู้เพียงในห้องแคบ ๆ อาจจะเชิญบุคคลในท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จมาให้ความรู้แก่เด็ก^{2,3}

นอกจากลักษณะใหม่ในปรัชญา หลักการ โครงสร้าง จุดหมาย แนวการสอน เนื้อหาสาระ และการประเมินผลดังกล่าวแล้ว หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ยังมุ่งให้หลักสูตรจบในตัวเอง คือให้เด็กที่เรียนจบในแต่ละชั้นตอนมีความสามารถพอสมควรที่จะประกอบอาชีพ ทำงานเป็น และรักการทำงานให้เหมาะกับวัย⁴

¹ ไทบูลย์ จันทยศ, "ผลดี-ผลเสียของปรัชญาการศึกษา 2 แนวทาง," สยามรัฐ 19 (มิถุนายน 2523) : 5.

² เบญจา แสงมะลิ, "หลักสูตรใหม่ ไตรเก่งกันแน่," ประชาการศึกษา 29 (กรกฎาคม 2521) : 31.

³ บุญเสริม ฤทธาภิรมย์, "การเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรใหม่ประถมศึกษา," มิตรครู 18 (พฤษภาคม 2519) : 19.

⁴ สิบปนนท์ เกตุทัต, "นโยบายการพัฒนาการศึกษาแผนที่ 5," หน้า 11.

บทบาทของผู้ปกครองกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

ในฐานะที่ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ทำหน้าที่อุปการะดูแล ในด้านต่าง ๆ ของเด็ก ตลอดจนในเรื่องการศึกษาเล่าเรียน ผู้ปกครองนักเรียนในระบบ โรงเรียนจึงหลีกเลี่ยงมิได้ที่จะต้องรับผลกระทบจากระบบของโรงเรียนและการเปลี่ยนแปลง ในวงการศึกษ และความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองจะเป็นประโยชน์ต่อการ เรียนและการพัฒนาทั้งด้านจิตใจ สมอง และร่างกายของเด็ก

ในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษาใหม่ 2521 มีสาระหลายประการที่เกี่ยวข้อง กับผู้ปกครองนักเรียน และการให้ความร่วมมือโดยเฉพาะในเรื่องการเอาใจใส่ในการเรียน ของบุตรหลานอยู่เสมอ การควบคุมเรื่องความประพฤติ และการให้ความร่วมมือกับทาง โรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ ดังที่ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร ได้กล่าวไว้ว่า

หลักสูตรใหม่นี้จะบรรลุผลตามเป้าหมายเพียงไรนั้น นอกจากจะต้องอาศัยความสามารถ ของครู ของโรงเรียน ของผู้บริหารการศึกษา และของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แล้ว จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนของผู้ปกครองและ ประชาชนทั่วไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือในการให้ความเอาใจใส่ในการ ศึกษาเล่าเรียนของบุตรหลานอย่างสม่ำเสมอ การควบคุมดูแลความประพฤติ การ แนะนำแนวทางชีวิตที่ถูกต้อง การปลูกฝังเจตคติที่ดีต่องานอาชีพที่สุจริตทุกชนิด การปลูกฝัง นิสสัยที่ดีงามในการทำงาน และการให้ความร่วมมือและสนับสนุนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ โรงเรียนจัดขึ้นตามที่จะสามารถทำได้¹

เนื่องจากหลักสูตรใหม่เน้นให้เด็กได้ศึกษา ค้นคว้า แสวงหาความรู้จากสังคม ภายนอก และเรียนรู้ "ชีวิตในสังคม" ดังนั้นผู้ปกครองจะเป็นหนึ่งในแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่ นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ ผู้ปกครองจึงอาจมีบทบาทในการเรียนการสอนตามแนว หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในฐานะผู้ให้ความรู้แก่นักเรียน^{2,3}

¹ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร, "ผู้ปกครองกับหลักสูตรใหม่," หน้า 25.

² บุญเสริม ฤทธาภิรมย์, "การเรียนการสอน...", หน้า 19.

³ บุญจา แสงมิลิ, "หลักสูตรใหม่ ไกรเก็งกันแน่," หน้า 19.

เนญจา แสงมลิ ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองที่จะมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรใหม่ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาคปฏิบัติของนักเรียนว่าผู้ปกครองต้องเป็นผู้จัดหาสื่อการเรียนให้เด็กได้ทำกิจกรรม ซึ่งบางครั้งผู้ปกครองรู้สึกว่าโรงเรียนกำหนดงานเกินกำลังความสามารถของเด็กมากไป หรือมีความหวังดีต่อเด็กมากเกินไป ผู้ปกครองจึงทำกิจกรรมหรืองานภาคปฏิบัติแทนเด็ก ฉะนั้นผู้ปกครองไม่ควรทำงานแทนเด็ก แต่ควรแสดงความชื่นชมกับความสามารถของเด็กที่พยายามทำด้วยตนเองมากกว่างานที่เสร็จสมบูรณ์

เนื่องจากการประเมินผลตามหลักสูตรใหม่เป็นการประเมินผลย่อย ตลอดเวลาที่ทำ การสอน โดยพิจารณาว่าหลังการเรียนการสอน เด็กสามารถทำตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioural Objective) ที่ครูตั้งไว้หรือไม่ ถ้าไม่ผ่านครูต้องหาเวลาสอนเสริมแล้วทำการประเมินพฤติกรรมเด็กใหม่¹ และวิธีการประเมินมิใช่การสอบความสามารถในการจำ แต่จะวัดผลด้านทักษะในการปฏิบัติ พฤติกรรมทางจิตใจ ค่านิยม และบุคลิกภาพ พร้อมกับการประเมินผลด้านวิชาการ² จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้ปกครองควรได้รับทราบเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลดังกล่าวด้วย เพื่อผู้ปกครองจะได้เข้าใจในรายงานผลการเรียนของเด็ก และอาจช่วยประเมินผลได้ว่าเด็กมีทักษะและพฤติกรรมดังกล่าวเมื่ออยู่ที่บ้านด้วยหรือไม่

ประการสุดท้าย เพ็ญศรี ประดับสุข ได้กล่าวถึงวิธีสอนซ่อมเสริมนักเรียนส่วนน้อยในชั้นที่ไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนโดยไม่เสียเวลาเด็กอื่น ๆ โดยครูจะไม่เบียดเบียนและเหน็ดเหนื่อยต่อการสอนมากขึ้นก็คือ เชิญผู้ปกครองเข้าพบและอธิบายวิธีสอนเพื่อให้ผู้ปกครองเข้าช่วยสอนเสริมในเวลานักเรียนอยู่บ้าน และครูจะเป็นผู้ประเมินผลอีกครั้ง³

¹ วิชัย ราษฎร์ศิริ, "คำแนะนำในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521," วิทยาสาร 29 (1 มีนาคม 2521) : 24 .

² เรื่องเดียวกัน

³ เพ็ญศรี ประดับสุข, "เมื่อข้าพเจ้าเป็นครูสอนหลักสูตรใหม่," วิทยาสาร 22 (15 เมษายน 2521) : 50 .



การสื่อสารกับการเผยแพร่นวัตกรรม

ในการเผยแพร่ นวัตกรรมใด ๆ จะประกอบด้วยองค์ประกอบในการเผยแพร่เรียงตามลำดับดังนี้¹

- ก. นวัตกรรม (Innovation)
- ข. เผยแพร่ผ่านช่องทาง (Channels)
- ค. ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง (Over time)
- ง. ไปสู่สมาชิกในระบบสังคม (Among the members of a social system)

เฮช. จี. บาร์เน็ต (H.G. Barnette) ให้ความหมายของนวัตกรรม (innovation) ไว้ว่า คือแนวความคิด พฤติกรรม หรือสิ่งของใด ๆ ที่ใหม่และแตกต่างจากเดิม ซึ่งครอบคลุมทั้งสิ่งที่เป็นโครงสร้างทางความคิดทุกรูปแบบ อันได้แก่ แบบแผนพฤติกรรม ความประพฤติตามระบบสังคม ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ และสิ่งประดิษฐ์ และไม่ว่าสิ่งดังกล่าวนี้ บุคคลจะสามารถสัมผัสด้วยประสาททั้งห้าหรือไม่ก็ตาม²

การสื่อสารมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การเผยแพร่ นวัตกรรม เพราะถือได้ว่าการเผยแพร่ นวัตกรรม ก็คือการสื่อสารรูปแบบหนึ่ง แต่ต่างจากการสื่อสารแบบอื่น ๆ ตรงที่การเผยแพร่ นวัตกรรมเป็นการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ความคิดใหม่ หรือวิธีการปฏิบัติใหม่³ นอกจากนี้การสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge) ข่าวสาร (Information) และประสบการณ์กัน เพื่อที่จะเข้าใจ หรือมีอิทธิพลต่อกัน การสื่อสารจึงเป็นกระบวนการนำข่าวสารอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบ

¹ Rogers with Shoemaker, Communication of Innovations..., p.18.

² H.G. Barnett, Innovation (New York : McGraw-Hill, 1953), p.7.

³ Rogers with Shoemaker, Communication of Innovations..., p.1.

การตัดสินใจของมนุษย์ ดังที่ ชาร์ลส์ เค. แอทกิน (Charles K. Atkin)¹ ใ้
 โลกกล่าวว่าในกรณีที่มีมนุษย์เกิดความไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเท่าไร มนุษย์จะมีความ
 ต้องการข่าวสารเพิ่มขึ้นเท่านั้น และเพื่อสนองความต้องการพื้นฐานสี่ประการของมนุษย์ คือ
 ต้องการรู้ในเหตุการณ์ (surveillance) ต้องการคำแนะนำ (Guidance)
 ในการปฏิบัติให้ถูกต้อง ต้องการเสริมสร้างความมั่นคงให้กับตนเอง และต้องการข่าวสารเพื่อ
 นำไปสนทนากับบุคคลอื่น (anticipated communication)

ฉะนั้นการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่นวัตกรรม จึงเป็นกระบวนการส่งข่าวสารไปสู่บุคคล
 หรือกลุ่มบุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อวัตถุประสงค์ในการจูงใจ หรือตัดสินใจยอมรับนวัตกรรม
 นั้น ๆ และกระบวนการยอมรับนวัตกรรม (innovation decision process) จะเกิด
 ขึ้นในสมองหรือจิตใจของกลุ่มเป้าหมายตามแบบจำลองดังนี้²

ก. ชั้นความรู้ (Knowledge) ในขั้นนี้บุคคลทราบว่ามีนวัตกรรมอยู่และมี
 ความเข้าใจว่านวัตกรรมนั้นสามารถทำหน้าที่อะไรบ้าง

ข. ชั้นการจูงใจ (persuasion) บุคคลนั้นรับทัศนคติที่ชอบหรือไม่ชอบนวัตกรรม

ค. ชั้นการตัดสินใจ (decision) บุคคลกระทำกิจกรรมซึ่งนำไปสู่การเลือก
 ที่จะยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม

ง. ชั้นการยืนยัน (confirmation) บุคคลแสวงหาข่าวสารเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุน
 ยืนยันการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมที่กระทำไปแล้ว แต่ก็อาจเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจที่กระทำ
 ไปแล้วได้ ถ้าหากว่าภายหลังได้รับข่าวสารที่ขัดแย้ง

¹ Charles K. Atkin, "Instrumental Utilities and Information Seek," in Models for Mass Communication Research ed. Peter Clarke (Beverly Hills : Sage Publication, 1973), p.208.

² Rogers with Shoemaker, Communication of Innovations ..., p.25.

เมื่อบุคคลผ่านกระบวนการยอมรับนวัตกรรมแล้ว บุคคลก็จะตัดสินใจที่จะยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมนั้น แต่เมื่อพิจารณาในด้านกระบวนการเผยแพร่ นวัตกรรมแล้ว การเผยแพร่จะบรรลุเป้าหมายด้านนวัตกรรมสามารถแพร่ไปสู่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายแล้วกลุ่มเป้าหมายตัดสินใจยอมรับนวัตกรรม ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการนวัตกรรม (innovation process) และการสื่อสารก็เป็นส่วนประกอบที่จำเป็นในทุกขั้นตอนของกระบวนการนวัตกรรมด้วย ¹ กระบวนการนวัตกรรมมีขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้ ²

- ก. ขั้นยอมรับ คือบุคคลจะยอมรับนวัตกรรมเพื่อพิจารณาควบคู่กับปัญหาที่บุคคลมีอยู่
- ข. ขั้นทดสอบ (test) มีการทดลองใช้นวัตกรรมในวงแคบ เพื่อประเมินว่านวัตกรรมนั้นจะสามารถทดแทนปัญหาหรือข้อบกพร่องที่มีอยู่ได้แน่นอนหรือไม่ และตรวจดูผลที่จะเกิดขึ้น
- ค. ขั้นบรรจุหรือประสาน (installation) นวัตกรรมนั้น เข้ากับความคิดหรือการปฏิบัติของบุคคลหรือองค์กรที่จะปรับปรุงขึ้นใหม่
- ง. ขั้นรับนวัตกรรมไว้ในระบบความคิด หรือการปฏิบัติ (institutionalization) ซึ่งในขั้นนี้จะเป็นกระบวนการเปลี่ยนสถานภาพ (status) ของนวัตกรรมจากความเป็นของใหม่มาเป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่ง (an intergral part) ของระบบความคิดหรือการปฏิบัติของบุคคลหรือองค์กร

ดังนั้นเมื่อจบสิ้นกระบวนการซึ่งเริ่มจากกระบวนการเผยแพร่ นวัตกรรม กระบวนการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรม และกระบวนการนวัตกรรมตามลำดับแล้ว นวัตกรรมนั้นจะไม่เป็นสิ่งใหม่สำหรับบุคคลหรือองค์กรนั้น ๆ ต่อไป แต่จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมและความนึกคิดประจำของบุคคลหรือองค์กรต่อไป

¹ Everett M. Rogers and Rekha Agarwala-Rogers, Communication in Organizations (New York : The Free Press, 1976), p.1-9.

² Ibid, p.165.

อย่างไรก็ตามในกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเผยแพร่ข่าวสาร การสื่อสารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เพราะผลของการสื่อสาร (communication Effect) ก็คือ การเปลี่ยนแปลงในความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับสาร ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากการได้รับสาร (message) จากแหล่งสารและเป็นความจริงใจของแหล่งสารหรือช่องสาร (source or channel) ที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ¹

จึงสรุปได้ว่าผลของการสื่อสาร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ (Knowledge) ทัศนคติ (attitude) และพฤติกรรมโดยเปิดเผย (overt behavior) ของผู้รับสารต่อข่าวสาร และการเปลี่ยนแปลงจะเป็นลักษณะต่อเนื่องกัน กล่าวคือ เมื่อผู้รับสารได้รับข่าวสารเกี่ยวกับข่าวสาร ผู้รับสารจะเกิดความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับข่าวสารความรู้จะมีผลทำให้ผู้รับสารเกิดทัศนคติ (attitude) ต่อข่าวสาร และขั้นสุดท้ายก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม (behavior) ที่กระทำต่อหรือต่อ นวัตกรรมนั้น ²

ทัศนคติกับการยอมรับนวัตกรรม

นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของคำว่า "ทัศนคติ" ต่าง ๆ กันมากตามความเชื่อของแต่ละคน อย่างไรก็ตามความหมายของทัศนคติในแง่จิตวิทยาก็พอสรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็นที่มีอารมณ์ หรือความรู้สึกมาประกอบเป็นแนวโน้มอันเป็นความพร้อมที่จะ ทำให้มีการแสดงออกในทางสนับสนุนหรือต่อต้านสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือสถานการณ์หนึ่ง โดยเป็น

¹ Everett M. Rogers, Communication Strategies for Family Planning (New York : The Free Press, 1973), p.49.

² Ibid.

จิตลักษณะที่เกิดจากการเรียนรู้^{1,2,3,4,5,6} นอกจากนี้ นักจิตวิทยาต่างเห็นพ้องกันในเรื่ององค์ประกอบของทัศนคติว่าประกอบด้วย 3 ส่วน คือ^{7,8,9}

¹ Charles A. Kiesler, Barry E. Collins and Norman Miller, Attitude Change: A Critical Analysis of Theoretical Approaches (New York: John Willey & Sons, 1969), pp.1-2.

² Frederic J. McDonald, Education Psychology (San Francisco: Wadsworth Publishing, 1959) p.564.

³ William W. Lambert and Wallace E. Lambert, Social Psychology (New Jersey: Prentice-Hall, 1965), p.50.

⁴ Howard H. Kendler, Basic Psychology (New York: Appleton Century-Grofts, 1963) p.572.

⁵ G. Murphy, L.B. Murphy and T.K. Newcome, Experimental Social Psychology (New York: Harper, 1973), p.887.

⁶ Martin Fishbein and Ajzen Icek, Belief, Attitude, Intention and Behavior: An Introduction to Theory and Research (Massachusetts: Addison-Wesley Publishing, 1975), pp.3-9.

⁷ Gibson, Ivancevich & Donnelly Organization, Behaviour, Structure, Process, Revised Ed. (Texas: Bussines Sublication, 1976), p.97.

⁸ Harry C. Triandis, Attitude and Attitude Change (New York: John Willey & Son, 1971) p.2.

⁹ พจน์ เพชรบุรณ์, "ทัศนคติที่ดีในการทำงาน," การบริหารรัฐกิจ หลักการและวิธีปฏิบัติ, เอกสารประกอบโครงการฝึกอบรมความรู้ทางบริหารรัฐกิจ (กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523), หน้า 47.

- ก. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (affective component) หมายถึง ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ รัก เกลียด หรือกลัว ฯ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ของบุคคล
- ข. องค์ประกอบด้านความคิด (cognitive component) หมายถึง ความนึกหรือเหตุผลของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด ๆ ก็ตาม ซึ่งมักสืบเนื่องมาจากความเชื่อของบุคคล
- ค. องค์ประกอบด้านการปฏิบัติ (behaviour component) คือความโน้มเอียงล่วงหน้าที่บุคคลจะปฏิบัติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อแสดงออกโดยไม่คำนึงต่อความคิดและความรู้สึกของตนเอง

นักจิตวิทยายังเห็นพ้องกันว่า จิตลักษณะที่จะทำนายพฤติกรรมได้อย่างแม่นยำที่สุดคือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมนั้น ทัศนคติจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลอยู่ 4 ประการ คือ ¹

ก. ทัศนคติทำให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าของทัศนคติ คือ การที่บุคคลจะมีทัศนคติอย่างไรขึ้นกับประโยชน์ที่เขาจะได้รับจากการมีทัศนคตินั้น ๆ ฉะนั้นบุคคลจะมีทัศนคติที่ดีต่อการยอมรับนวัตกรรม ถ้าเขาเห็นว่าทัศนคตินั้นจะทำให้เขาได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น เช่น ได้รับกำไร ความสะดวกสบาย เป็นต้น

ข. ทัศนคติเป็นเครื่องชี้แนะแนวทางของพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่สอดคล้องกับทัศนคติ กล่าวคือ ทัศนคติของบุคคลจะทำให้เขาสะดวกในการแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ เช่น บุคคลมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อ "ของใหม่" เขาก็ปฏิเสธสิ่งนั้นก่อน ซึ่งทัศนคติเช่นนี้เป็นอุปสรรคต่อการเผยแพร่ขยายของนวัตกรรม

ค. ทัศนคติช่วยให้บุคคลมีหนทางที่จะไถ่ถอนคลายความตึงเครียดโดยแสดงพฤติกรรมออกมาตามทัศนคติของเขา ซึ่งจะทำให้บุคคลรู้สึกเป็นของตัวเอง มีเอกลักษณ์ประจำตัวในเรื่องของ

¹ W.J. Mcquire, "The Nature of Attitude and Attitude Change," in Handbook of Social Psychology, ed.G.Lindzey and E.Aronson 2 d.ed. (Massachusetts:Adison-Wesley Publishing Company, 1969), pp.157 - 160.

นวัตกรรมก็พบว่าบุคคลที่ยอมรับนวัตกรรมด้วยความมั่นใจจะเป็นการยอมรับที่ถาวรกว่าบุคคลที่ไม่มีทัศนคติเป็นของตนเองแต่ยอมรับตามบุคคลอื่น

ง. ทัศนคติช่วยลดความขัดแย้งภายในบุคคล ซึ่งเป็นกลไกในการทำให้เกิดการป้องกันระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม เช่น ในกรณีที่บุคคลจะตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมหรือไม่ ถ้าบุคคลเกิดความขัดแย้งในใจระหว่างการยอมรับกับการปฏิเสธ บุคคลก็จะแสวงหาข้อมูลและเหตุผลต่าง ๆ เกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมนั้น เพื่อสร้างทัศนคติอย่างหนึ่งขึ้นมาแล้วตัดสินใจไปตามทัศนคตินั้น

ดังนั้นการที่บุคคลจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือจะมีพฤติกรรมในทางใดนั้นขึ้นกับทัศนคติของบุคคลนั้น และความรู้ ข่าวสาร ข้อมูล จะเป็นตัวทำให้บุคคลมีทัศนคติต่าง ๆ ไปตามลักษณะความรู้ ข่าวสาร ข้อมูลที่ได้รับ

ประเภทของสื่อ (Medium or Channels) ที่มีความสำคัญต่อการเผยแพร่ นวัตกรรม

จากการศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์ในการสื่อสาร เพื่อเผยแพร่การวางแผนครอบครัว เอเวอร์เรตต์ เอ็ม. โรเจอร์ (Everett M. Rogers) พบว่าช่องสื่อสารสื่อสารมวลชน (mass media) มีความสำคัญมากในขั้นให้ความรู้ (knowledge) ส่วนช่องสื่อสารสื่อระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) มีความสำคัญในขั้นก่อให้เกิดทัศนคติ¹ และเมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนในกระบวนการยอมรับนวัตกรรมในแต่ละขั้นค่อนั้น โรเจอร์ (Rogers) ก็ได้แสดงการใช้สื่อเพื่อให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้²

¹ Everett M. Rogers, Communication Strategies for Family Planning pp.266-267.

² Everett M. Rogers with Lynne Svenning, Modernization among Peseants : The Impact of Communication. (New York : Holt Rinchart Winsten, 1969), p.102.

ก. ในชั้นความรู้ สื่อมวลชนเป็นสื่อที่สำคัญมากในการให้ความรู้ ส่วนสื่อบุคคลไม่จำเป็นต้องใช้ในชั้นนี้

ข. ในชั้นการรู้งใจ ถึง ชั้นการตัดสินใจ สื่อบุคคลสำคัญมากในการรู้งใจ การสร้าง และเปลี่ยนทัศนคติ สื่อมวลชนจะมีความสำคัญน้อยลงมา

ค. ในชั้นการยืนยัน สื่อมวลชนและสื่อบุคคลมีความสำคัญไม่มากนักอยู่ในระดับเท่า ๆ กัน ในการรักษาสภาพการตัดสินใจ (decision) แต่สื่อบุคคลจะมีบทบาทสำคัญมากในการย้าให้ บุคคลยอมรับการตัดสินใจของตนต่อไป

อย่างไรก็ตาม โจเซฟ ที. เคลปเปอร์ (Joseph T. Klapper) ได้ อธิบายอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีผลต่อสมาชิกของสังคมว่าในการโน้มน้าวใจนั้น สื่อมวลชนเป็น เพียงตัวเสริมหรือย้า (reinforce) ความคิดเห็นหรือทัศนคติที่บุคคลมีอยู่แล้วมากกว่าจะ ช่วยเปลี่ยนความคิดเห็น ¹

คุณลักษณะของนวัตกรรม

ในการเผยแพร่ นวัตกรรมใด ๆ ต้องคำนึงด้วยว่า นวัตกรรมนั้น ๆ มีคุณลักษณะดีพอที่จะเป็น บัจจัยหนึ่งที่จะมีผลต่อการยอมรับของประชาชนหรือไม่ โรเจอร์กับชูเมกเกอร์ (Rogers with Shoemaker) ได้กล่าวเกี่ยวกับคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ 5 ประการของนวัตกรรมที่จะช่วย ให้นำนวัตกรรมถูกยอมรับเร็วขึ้น ก็คือ ²

ก. มีความได้เปรียบเชิงเทียบ (Relative advantage) ก็อบุคคลจะคิดว่า นวัตกรรมนั้นดีกว่าหรือมีประโยชน์มากกว่าสิ่งเดิมหรือความตึกเก่า

¹ Joseph T. Klapper, The Effects of Mass Communication, (New York: The Free Press, 1960), pp. 49 - 50.

² Rogers with Shoemaker, Communication of Innovation, pp. 22-23.

ข. เป็นสิ่งที่เข้ากันได้กับความเชื่อ ความต้องการ และสภาพความเป็นอยู่เดิม (compatibility) ซึ่งทำให้บุคคลยอมรับนวัตกรรมได้เร็วกว่านวัตกรรมที่ขัดกับความเชื่อหรือสิ่งที่มียู่เดิม

ค. มีความยุ่งยากหรือความสลับซับซ้อน (complexity) น้อย กล่าวคือเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ง่าย

ง. เป็นสิ่งซึ่งสามารถนำไปทดลองใช้ได้ (trialability) คือเป็นนวัตกรรมที่สามารถแบ่งออกเป็น ส่วน ๆ เพื่อนำไปทดลองใช้ได้ ทำให้บุคคลรู้สึกเสี่ยงน้อยลงในการรับของใหม่

จ. เป็นสิ่งซึ่งสังเกตเห็นได้ (observability) คือผลของนวัตกรรมเป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมสามารถสังเกตมองเห็นได้ว่าเป็นเช่นไร ยิ่งเป็นนวัตกรรมที่ให้ผลได้ชัดมากกว่าเท่าใดก็จะมีผู้ยอมรับเร็วและมากเท่านั้น

คุณลักษณะของผู้ยอมรับนวัตกรรม

บุคคลอาจเป็นผู้ที่ยอมรับนวัตกรรมได้เร็วช้าต่างกัน บางคนอาจเป็นพวกที่รับนวัตกรรมได้เร็วกว่า (earlier adopters) บางคนอาจจะเป็นพวกที่รับนวัตกรรมช้ากว่า (later adopters) ซึ่งมีรายงานวิจัยมากมายที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ที่ยอมรับนวัตกรรมได้เร็วกว่านั้นจะมีลักษณะบางประการดังนี้ คือ ¹

เป็นผู้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม (socioeconomic characteristics) บุคลิกภาพ (personality variables) และพฤติกรรมในการสื่อสาร (communication behavior) ตีกว่าผู้รับนวัตกรรมช้ากว่า สำหรับในด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมจากการศึกษาก็พบว่า ผู้ยอมรับนวัตกรรมเร็วกว่าเป็นพวกที่สามารถอ่านออกเขียนได้ และเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นจำนวนมีมากกว่าผู้รับนวัตกรรมช้ากว่า สำหรับในด้านพฤติกรรมในการสื่อสารส่วนหนึ่งพบว่า

¹ Ibid, pp.184-189.

- ก. ผู้ยอมรับนวัตกรรมเร็วกว่าจะมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม (change agent) มากกว่าผู้ยอมรับนวัตกรรมช้ากว่า
- ข. ผู้ยอมรับนวัตกรรมเร็วกว่าจะมีโอกาสเข้าถึงสื่อมวลชนมากกว่าผู้ที่ยอมรับนวัตกรรมช้ากว่า
- ค. ผู้ยอมรับนวัตกรรมเร็วกว่าจะมีโอกาสเข้าถึงสื่อระหว่างบุคคลมากกว่าผู้ที่ยอมรับนวัตกรรมช้ากว่า
- ง. ผู้ยอมรับนวัตกรรมเร็วกว่าจะแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรมมากกว่าผู้ยอมรับนวัตกรรมช้ากว่า

การเผยแพร่หลักสูตรใหม่

ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นภายในกรม เพื่อทำการรวบรวมเอกสารเรื่องราวเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ แล้วนำมาเผยแพร่และได้มีแนวทางในการประชาสัมพันธ์หลักสูตรดังนี้¹

ก. ทุกหน่วยงานที่สถานศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบ ทำการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความเคลื่อนไหวของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรแก่ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง โดยแทรกในวารสารที่มีการประชุม การประชุมอบรม และการประชุมปฏิบัติการ หรือโอกาสอื่น ๆ เท่าที่จะทำได้

ข. เผยแพร่เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักสูตรให้หน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนสื่อมวลชนทราบเป็นระยะ ๆ

ค. รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ แจกหัวหน้างานในกระทรวง จังหวัด หรือเขตที่เกี่ยวข้อง และมีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจกันในเรื่องหลักสูตรใหม่ให้ตรงกัน

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือการอบรมวิทยากรในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, หน้า 338.

ง. ขอความร่วมมือจากครูสภาในการพิจารณาบรรจุเรื่องการใช้หลักสูตรใหม่ใน
รายการปลูกตาเพื่อการศึกษาระหว่างปิดภาคฤดูร้อน (ป.ศ.ร.) และการอบรมเพื่อการศึกษา
ระหว่างปิดภาคฤดูร้อน (อ.ศ.ร.)

จะเห็นได้ว่าผู้ปกครอง ซึ่งอยู่นอกวงการศึกษาจะได้รับทราบเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่จาก
วิธีการข้อ ข. ซึ่งผ่านทางสื่อมวลชน และวิธีการ ข้อก. โดยการเข้าร่วมประชุม และอาจได้
รับทราบผ่านครูใหญ่ของโรงเรียนประถมศึกษาที่บุตรหลานศึกษาอยู่ เพราะได้มีการกำหนดแนวทาง
บทบาทหน้าที่ของครูใหญ่ว่าต้องทำการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนแก่ผู้ปกครอง¹
นั่นคือมีการใช้สื่อมวลชน (mass media) และสื่อบุคคล (individual media)
โดยมุ่งเผยแพร่เพียงขั้นให้ความรู้ (knowledge) เกี่ยวกับหลักสูตรและกิจกรรมใหม่ ๆ
ยังมีใ้มุ่งเปลี่ยนทัศนคติให้ผู้ปกครองยอมรับความคิด และปรัชญาใหม่ของการศึกษา.

การเผยแพร่หลักสูตรถึงผู้ปกครองโดยวิธีการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองจะ
เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะเป็นระดับการสื่อสารระหว่างบุคคลสองฝ่ายที่มีความ
เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรงและมากที่สุด และการใช้สื่อบุคคลจะเหมาะสมมากที่สุด เพราะใน
การสนใจคนนั้นถ้าแหล่งสารเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือสูง (high credility) มีความ
เชี่ยวชาญ (expertness) และมีความน่าไว้วางใจ (trust worthiness) ก็จะมี
ประสิทธิภาพในการสนใจมากที่สุด² ดังนั้นในการเผยแพร่หลักสูตร ครูจะเป็นสื่อบุคคลที่มี
ประสิทธิภาพสูง เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะทั้ง 3 ประการดังกล่าวมากกว่าสื่อของการสื่อสาร
แบบใด ๆ กล่าวคือ ครู เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรคืออยู่แล้ว และแม้จะมีการศึกษาพบว่า

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือการอบรมวิทยากรในการใช้หลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, หน้า 178.

² James c. McCroskey, Carl E. Larson and Mark L. Knapp, An Intro-
duction to Interpersonal Communication (New Jersey: Prentice-Hall, 1971),
pp. 31-91.

สื่อมวลชนจะมีผลต่อชั้นการให้ความรู้มากและกว้างขวางกว่า แต่ในกรณีเกี่ยวกับการศึกษาในระบบโรงเรียนนั้นเป็นเรื่องซึ่งค่อนข้างเฉพาะเจาะจง และมีรายละเอียดมาก การใช้สื่อบุคคลจะให้ความรู้ได้ดีกว่า นอกจากนี้ครูก็เป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจสูงสำหรับผู้ปกครองนักเรียน การใช้ครูเป็นสื่อบุคคลยังทำให้การเผยแพร่สามารถทำได้ดีและทำได้บ่อยครั้ง เพราะไม่จำเป็นต้องเตรียมงบประมาณในการอบรมเจ้าหน้าที่เผยแพร่และการเตรียมการใด ๆ มากนัก ยิ่งกว่านั้นการใช้ครูเป็นผู้ทำการสื่อสารจะให้ผลในค่านับเกี่ยวกับภาพพจน์ (Image) ทั้งหมดมากกว่าการใช้โครงการสื่อสารแบบอื่น ถ้าครูซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกในสถาบันโรงเรียนมีความรู้ ข่าวสาร และมีความเชื่อมั่นในเรื่องการจัดการศึกษา¹

ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการศึกษาแผนที่ 5 ที่ระบุให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูใหญ่ ครูผู้สอน ต้องให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรใหม่กับผู้ปกครอง โดยระบุว่าต้องส่งเสริมให้ครูและพ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนได้พบกันภาคการศึกษาละหนึ่งหรือสองครั้ง²

¹ James R. De Santis, "Evaluating External Communication," in Improving Institutional Communication, ed. Gerald M. Goldhaber (San Francisco : Jossey-Base Publishers, 1978), p.29.

² สิปันท์ เกตุทัต, "นโยบายการพัฒนาการศึกษาแผนที่ 5," หน้า 11.